

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет іноземних мов
Кафедра англійської філології

Затверджено

На засіданні кафедри англійської філології
факультету іноземних мов
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 11 від 26 червня 2023 р.)
Завідувач кафедри
проф. Білинський М. Е.

Силабус з навчальної дисципліни

«СОЦІОЛІНГВІСТИКА»,

що викладається в межах ОПП

«Англійська та друга іноземні мови і літератури»

другого (магістерського) рівня вищої освіти для здобувачів

зі спеціальності **035 Філологія**

за спеціалізацією **035.041 Германські мови та літератури**

(переклад включно), перша – англійська

Львів, 2023

Назва дисципліни	«Соціолінгвістика»
Адреса викладання дисципліни	Львівський національний університет імені Івана Франка, факультет іноземних мов, кафедра англійської філології, кім. 435, вул. Університетська, 1, м. Львів
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Кафедра англійської філології
Галузь знань, шифр та назва спеціальності (спеціалізації)	Галузь знань 03 Гуманітарні науки, Спеціальність 035 Філологія, Спеціалізація 035.041 германські мови та літератури (переклад включно) – перша англійська
Викладачі курсу	к.ф.н., доцент Потятиник У. О.
Контактна інформація викладачів	ulianapo@gmail.com ; ulyana.potyatynyk@lnu.edu.ua
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	В день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю).
Сторінка курсу	https://lingua.lnu.edu.ua/035-hermanski-movy-ta-literatura-pereklad-vkliuchno-persha-anhliyska-anhliyska-ta-druha-inozemni-movy-i-literatura
Інформація про дисципліну	Дисципліна «Соціолінгвістика» є вибірковою дисципліною для освітньо-професійної програми «Англійська та друга іноземні мови і літератури» другого (магістерського) рівня вищої освіти, зі спеціальності 035 Філологія за спеціалізацією 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська, яка викладається в 1 семестрі магістерського курсу в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація дисципліни	Курс розроблено для того, аби ознайомити студентів із поняттям варіативності, зумовленої взаємодією мовлення з соціальними чинниками, такими як клас, вік, стать/гендер, етнічність, соціоекономічний статус тощо. В цьому контексті студенти ознайомляться із історично зумовленими підходами лінгвістів до тлумачення змін у мові, мовною варіативністю соціальних груп, явищем багатомовності, перемиканням мовного коду, мовною акомодациєю, статусом різних варіантів англійської мови в англійськомовному світі та нормативністю. Буде розглянуто мовне розмаїття та зв'язок мови з ідентичністю. Студенти довідаються про сучасне тлумачення нормативних та ненормативних мовних форм у різних варіантах англійської мови, зміни на усіх мовних рівнях, які відбуваються у сучасній англійській мові, та регіональну і соціальну варіативність. Слухачі курсу проаналізують, яким чином соціальні фактори впливають на вибір мовних форм. Обговорюватиметься також мовна політика та роль держави в збереженні та розвитку мови.
Мета та цілі дисципліни	Метою вивчення вибіркової дисципліни «Соціолінгвістика» є розгляд таких основних понять, як мовна варіативність, соціальна дистанція та соціальний статус, соціальні фактори (клас, стать, вік, соціально-економічний статус тощо), дво-/багатомовність, перемикання мовного коду, стандартизація та кодифікація мовних норм, мовна політика і мовне планування, мовні зміни, регіональна та соціальна варіативність, мовна ввічливість та стратегії мовного етикету. Цілі курсу полягають у ознайомленні студентів з принципами варіативності у мові, типами мовних змін та закономірністю змін у мовних формах в залежності від дії тих чи інших суспільних чинників, особливостями функціонування різних мов чи варіантів однієї мови в умовах багатомовності та принципами мовної політики щодо стандартизації того чи іншого варіанту національної мови. Курс, окрім того, ставить собі за мету формування у студентів умінь та навичок диференціації нормативних та ненормативних мовних форм англійської мови, насамперед на граматичному та лексичному рівнях. Завдання курсу також передбачають навчити студентів диференціювати ознаки (на різних мовних рівнях) основних соціолектів, напр. Кокні в Англії чи Афро-Американський варіант англійської мови у США. Курс повинен навчити слухачів розрізняти та спонукати

	<p>застосовувати стратегії мовної ввічливості, в яких реалізуються мовні норми в контексті комунікації. Це забезпечується спеціальними завданнями аналітичного та практичного спрямування, які готують студентів до самостійного аналізу та продукування власних висловлювань з урахуванням принципів нормативності та варіативності сучасної англійської мови.</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p style="text-align: center;">Базова література</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики. К.: Вид. дім "КМ Академія", 2010. – 243 с. 2. Edwards J. Sociolinguistics: A Very Short Introduction. Oxford University Press, 2013. 3. Holmes J. An Introduction to Sociolinguistics. – L.: Longman, 1997. – 412 p. 4. Meyerhoff M. Introducing Sociolinguistics. Routledge, 2018. 376 p. 5. Wardhaugh R. An Introduction to Sociolinguistics. Blackwell Publishing, 2006. 418 p. <p style="text-align: center;">Додаткова література</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bilaniuk L. Contested Tongues: Language Politics and Cultural Correction in Ukraine. – Ithaca, NY: Cornell University Press, 2006. – 230 p. 2. Crowley T. Standard English and the Politics of Language. – Palgrave Macmillan, 2003. – 292 p. 3. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of the English Language. – Cambridge University Press, 2018. – 582 p. 4. Edwards J. Language, Society and Identity. – NY, Oxford: Basil Blackwell, a. 1985. – 245 p. 5. Leech G. Change in Contemporary English: A Grammatical Study /G. Leech, M. Hundt, Ch. Mair, N. Smith. – CUP, 2009. – 341 p. 6. Shevelov Y.G. The Ukrainian Language in the First Half of the Twentieth Century (1900-1941). – Cambridge, Mass.; Distributed by Harvard University Press for the Harvard Ukrainian Research Institute, 1989. – 242 p. 7. Standards and Norms in the English Language /Ed. by Miriam A. Locher, Jürg Strässler. – Berlin; New York: Mouton de Gruyter, 2008. – 412 p. 8. Trudgill, P., Hannah J. International English: A Guide to Varieties of Standard English. – London: E. Arnold, 1995. – 130 p. <p style="text-align: center;">Інтернет-ресурси</p> <p>Language and Identity. Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=h8G26UmbvqQ&t=1s</p> <p>Language and Multilingual societies. Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=7QEdxD0Me4A&t=44s</p> <p>Language and Social Class. Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=dsIgQW0Jqtc</p> <p>Sociolinguistics – the study of variation in language. Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=eYIyMCoIAZY&t=12s</p> <p>Murphy L. American and British Politeness. Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=Jbu-eMcEF3s</p>
<p>Обсяг курсу та його тривалість</p>	<p>3 кредити ЄКТС 90 годин, з них: 32 години аудиторних занять, з них 16 годин лекцій та 16 годин практичних занять та 58 годин самостійної роботи</p>
<p>Очікувані результати навчання</p>	<p>Після завершення цього курсу студент буде :</p> <p>Знати :</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ предмет, об'єкт та завдання спецкурсу, його зв'язок з іншими

	<p>галузями філологічних наук (ФК 5; ФК 7);</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ базові поняття курсу; ■ соціолінгвістичні особливості різних варіантів англійської мови (ПРН 9); ■ відмінності на різних мовних рівнях між нормативним та ненормативними (соціолектами, просторічними варіантами тощо) англійської мови (ЗК 3; ФК 9). <p>Вміти :</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ ідентифікувати соціальні чинники впливу на мовний вибір (ФК 4; ФК 10; ПРН 11); ■ розрізняти нормативні та ненормативні граматичні, лексичні, фонологічні та орфографічні мовні форми англійської мови (ФК 9); ■ ідентифікувати зміни, яких нині зазнає синтаксична система англійської мови (ЗК 7; ФК 2); ■ розуміти особливості мовної ввічливості в різних англомовних культурах, насамперед, в британській та американській (ЗК 7; ФК 2); ■ диференціювати альтернативні мовні форми в межах нормативної варіативності. <ul style="list-style-type: none"> ○ застосовувати стратегії мовної ввічливості, в яких реалізуються мовні норми в контексті комунікації (ФК 4; ФК 7; ПРН 9).
Ключові слова	Мовна варіативність, мовні зміни; дво- та багатомовність; соціолекти; (соціо)лінгвістична <i>змінна</i> ; перемикання мовного коду; мовний репертуар; стандартизація та кодифікація мовних форм, прескриптивний та дескриптивний підхід, коректність, субстандарт, мовна політика та мовне планування
Формат курсу	Змішаний
	Проведення лекцій, практичних занять та консультацій для кращого розуміння тем
Теми	<p>Тема 1. Предмет соціолінгвістики. Поняття та терміни. Методологічні засади та принципи. Мовна спільнота.</p> <p>Тема 2. Бі-/мультилінгвізм. Мовний репертуар. Домени (сфери) дистрибуції мов /мовних варіантів. Поняття <i>диглосії</i>. Перемикання мовного коду.</p> <p>Тема 3. Динаміка взаємин між змінами у мові та варіативністю. Зміни, які відбуваються у сучасній англійській мові на граматичному та фонологічному рівнях. Поняття варіативності. Залежність мовної зміни від варіативності.</p> <p>Тема 4. Варіативність мовлення. Регіональна та соціальна варіативність. (Соціо)лінгвістична <i>змінна</i>. Мова та клас. Мова та вік. Мова та стать/гендер.</p> <p>Тема 5. Змішані мови. <i>Lingua francas</i>. Мови піджин та креольські мови.</p> <p>Тема 6. Поняття мовної "ввічливості" (мовного етикету) Стратегії позитивної та негативної "ввічливості" в контексті мовних норм. Порівняння "етикетної" адекватності висловлювань в британському та американському варіантах англійської мови.</p> <p>Тема 7. Мовна політика. Мовне планування. Стандартизація та кодифікація мовної норми в процесі становлення національної мови.</p>
Підсумковий контроль, форма	Проект-спостереження (observation project) та залік у формі тесту в кінці семестру Усний

Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з основної мови, суміжних дисциплін, достатніх для сприйняття категоріального апарату та адекватного розуміння джерел.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Лекції, презентації, колаборативне навчання (форми – індивідуальні та групові проекти, підготовка PowerPoint презентацій, дискусія).
Необхідне обладнання	Із урахуванням особливостей навчальної дисципліни. Вивчення курсу може не потребувати використання програмного забезпечення, крім загальнонавчаних програм і операційних систем.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • відвідуваність, підготовка та активність на практичних заняттях: 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 50 • залік: 50% семестрової оцінки: 25% – презентація індивідуального (чи групового) проекту-спостереження та 25% підсумковий тест. <p>Підсумкова максимальна кількість балів 100.</p> <p>Письмові роботи: Очікується, що студенти виконають два види практичних завдань: індивідуальний проект в формі презентації (observation project) та підсумковий тест.</p> <p>Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно з навчальною метою без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані на поточних заняттях, самостійній роботі та бали з підсумкового оцінювання та індивідуальних проектів. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
Питання до заліку	<ol style="list-style-type: none"> 1. How do social factors like age, gender, class, ethnicity, etc. influence linguistic variation? 2. What is meant by the term "speech community" and how does it relate to sociolinguistic analysis? 3. What are the main methods used in sociolinguistic research (e.g. surveys, interviews, participant observation)? 4. How does context affect language use? Give examples of contextual styles. 5. What is meant by the concept of "linguistic prestige" and how can it impact language choice? 6. Discuss the relationship between language and power/politics. How can language be used to maintain or challenge power hierarchies? 7. Compare and contrast the related concepts of diglossia and bilingualism.

	8. How can sociolinguistic concepts like code-switching, borrowing and shifting be applied to an ethnic community you are familiar with? 9. Explain the role language plays in constructing social identities and cultural norms. 10. Discuss differing attitudes towards linguistic variation and dialects in communities. 11. Summarize key debates surrounding official language policies and planning. 12. Select a language-related conflict and analyze it using sociolinguistic concepts. 13. Summarize key themes and takeaways from lectures/reading over the course of the semester. 14. How has this course influenced your own understanding of language and its social dimensions? 15. Identify and describe language-related controversies in Ukraine. What are the root causes of these controversies? What are the possible resolutions?
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

Схема курсу

Тиж. / дата / год.-	Тема, план, короткі тези	Форма дія-ті (заняття)* *лекція, самостійна робота, дискусія, групова робота)	Літератур а.*** Ресурси в інтернеті	Завдання, год	Термін виконання
Тижд. 1	Subject matter of sociolinguistics. Sociolinguistics vs. Sociology of language.	<i>Лекція</i>	<i>Див. список літератури</i>	2	04.09.2023 – 08.09.2023
Тижд. 2	Terms and concepts of sociolinguistics. The notion of speech community. Methods in sociolinguistics (observation, survey, interview etc.)	<i>Практ. заняття</i>	<i>Див. список літератури</i>	2	11.09.2023 – 15.09.2023
Тижд. 3	Bi-/Multilingualism. Multilingual speech communities.	<i>Лекція</i>	<i>Див. список літератури</i>	2	18.09.2023 – 22.09.2023
Тижд. 4	Language choice in multilingual communities. Reasons for multilingualism. Types of multilingualism. Diglossia. Code-switching. Accommodation.	<i>Практ. заняття</i>	<i>Див. список літератури</i>	2	25.09.2023 – 29.09.2023
Тижд. 5	Language change. Change and variation. Changes underway in modern-day English. The notion of variation. Language change vs. variation. Correlation between change and variation.	<i>Лекція</i>	<i>Див. список літератури</i>	2	02.10.2023 – 06.10.2023
Тижд. 6	Discussion of changes English is currently undergoing on the grammatical, lexical and phonological level. Correlation between change and variation. How do changes spread?	<i>Практ. заняття</i>	<i>Див. список літератури</i>	2	09.10.2023 – 13.10.2023
Тижд. 7	Regional and social variation. Regional and social dialects (sociolects).	<i>Лекція</i>	<i>Див. список</i>	2	16.10.2023 – 20.10.2023

			літератури		
Тижд. 8	Language variation. Variation as a function of social class. Variation as a function of sex/gender. Sex-exclusive and sex-preferential speech differences. Variation as a function of age.	Практ. заняття	Див. список літератури	2	23.10.2023 – 27.10.2023
Тижд. 9	Mixed languages. <i>Lingua Francas</i> . Pidgins and Creoles.	Лекція	Див. список літератури	2	30.10.2023 – 03.11.2023
Тижд. 10	From Pidgin to Creole. Linguistic characteristics of Pidgins and Creoles. User attitudes to mixed languages.	Практ. заняття	Див. список літератури	2	06.11.2023 – 10.11.2023
Тижд. 11	Linguistic politeness. Strategies of positive and negative politeness from the perspective of language norms and standards. Politeness norms in British vs. American English.	Лекція	Див. список літератури	2	13.11.2023 – 17.11.2023
Тижд. 12	Politeness norms in British vs. American English. (Im)politeness in English as lingua franca discourse.	Практ. заняття	Див. список літератури	2	20.11.2023 – 24.11.2023
Тижд. 13	Language policy and language planning. <i>Vernacularization</i> of Hebrew as an example of developing a standard variety.	Лекція	Див. список літератури	2	27.11.2023 – 01.12.2023
Тижд. 14	Style, context and register. Sociolinguistic universals.	Практ. заняття	Див. список літератури	2	04.12.2023 – 08.12.2023
Тижд. 15	Presentation of <i>observation projects</i> .	Модуль		2	11.12.2023 – 15.12.2023
Тижд. 16	Test on key issues in sociolinguistics. Summary of the course.	Залік		2	18.12.2023 – 22.12.2023

Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять і є невід'ємною складовою процесу вивчення дисципліни. Її зміст визначається робочою навчальною програмою, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

№ з/п	Опис завдань	Кількість годин
1.	Підготовка до практичних завдань курсу. Пошук матеріалу, осмислення та аналіз проблематики, що розглядається.	20
2.	Збір матеріалу (field research) для проекту-спостереження (observation project).	25

	Інтерпретація даних. Укладання і підготовка презентації проекту.	
3.	Підготовка до здачі залікового тесту	13